

## ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ НОРМ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ БЕЗРОБІТНИХ В УКРАЇНІ ВИМОГАМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ

© 2017 ПОЛЯК Н. О., ТАРАСЮК О. П.

УДК 330.341:316.4

Поляк Н. О., Тарасюк О. П.

### Оцінювання відповідності національних норм у сфері соціального захисту безробітних в Україні вимогам міжнародних стандартів

Метою статті є обґрунтування можливостей впровадження в Україні міжнародних стандартів у сфері соціального захисту безробітних і розроблення рекомендацій щодо відповідності та адаптації вітчизняних норм у цій сфері до міжнародних вимог. Проаналізовано міжнародні соціальні норми, визначені у Конвенції МОП № 2 про безробіття (1919 р.), Конвенції МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення (1952 р.), Європейському кодексі соціального забезпечення Ради Європи (1964 р.) та Конвенції МОП № 168 про сприяння зайнятості та захист від безробіття (1988 р.). Запропоновано результати проведеного порівняльного аналізу та оцінювання відповідності національних норм вимогам Конвенції МОП №168, яку ще не ратифіковано в Україні. Дано науково обґрунтовані рекомендації щодо адаптації національних норм у сфері соціального захисту безробітних до міжнародних стандартів. Обґрунтовано, що національні норми у сфері соціального захисту безробітних здебільшого відповідають і враховують основні положення Конвенції № 168, і Україна може розглядати питання щодо її ратифікації. Проте для виконання міжнародних вимог щодо мінімального розміру допомоги по безробіттю та його адекватності для забезпечення здорових і достатніх умов життя необхідні внесення змін до національного законодавства. Практична цінність одержаних результатів полягає у можливості їх використання при удосконаленні системи соціального захисту безробітних громадян, гармонізації національних і міжнародних норм в умовах євроінтеграції.

**Ключові слова:** соціальний захист безробітних, національні норми, міжнародні стандарти, допомога по безробіттю, ратифікація Конвенції МОП № 168, адаптація та гармонізація національних норм.

Табл.: 2. Бібл.: 14.

**Поляк Наталя Олегівна** – кандидат економічних наук, завідувач відділу соціального прогнозу, Науково-дослідний інститут праці і зайнятості населення Міністерства соціальної політики України і НАН України (вул. Івана Франка, 156, Київ, 01030, Україна)

E-mail: poliak\_n@ukr.net

**Тарасюк Олена Петрівна** – науковий співробітник, відділ соціального прогнозу, Науково-дослідний інститут праці і зайнятості населення Міністерства соціальної політики України і НАН України (вул. Івана Франка, 156, Київ, 01030, Україна)

E-mail: t\_or@ukr.net

УДК 330.341:316.4

UDC 330.341:316.4

### Поляк Н. О., Тарасюк Е. П. Оценка соответствия национальных норм в сфере социальной защиты безработных в Украине требованиям международных стандартов

### Poliak N. O., Tarasiuk O. P. Assessment of the Compliance of the National Standards in the Field of Social Protection of the Unemployed in Ukraine with the Requirements of the International Standards

Целью статьи является обоснование возможностей внедрения в Украине международных стандартов в сфере социальной защиты безработных и разработка рекомендаций относительно соответствия и адаптации отечественных норм в этой сфере к международным требованиям. Проанализированы международные социальные нормы, определенные в Конвенции МОТ № 2 о безработице (1919 г.), Конвенции МОТ № 102 о минимальных нормах социального обеспечения (1952 г.), Европейском кодексе социального обеспечения Совета Европы (1964 г.) и Конвенции МОТ № 168 о содействии занятости и защите от безработицы (1988 г.). Предложены результаты проведенного сравнительного анализа и оценки соответствия национальных норм требованиям Конвенции МОТ № 168, которая еще не ратифицирована в Украине. Представлены научно обоснованные рекомендации по адаптации национальных норм в сфере социальной защиты безработных к международным стандартам. Обосновано, что национальные нормы в сфере социальной защиты безработных в большей степени соответствуют и учитывают основные положения Конвенции № 168, и Украина может рассмотреть вопрос о ее ратификации. Однако для выполнения между-

The aim of the article is to justify the possibility of introducing in Ukraine the international standards in the field of social protection of the unemployed and develop recommendations concerning the compliance of the national standards in this sphere with and their adaptation to international requirements. There analyzed international social norms defined in ILO Convention No. 2 on Unemployment (1919), ILO Convention No. 102 on Minimum Standards of Social Security (1952), the European Code of Social Security of the Council of Europe (1964), and ILO Convention No. 168 on the Promotion of Employment and Protection against Unemployment (1988). The results of the comparative analysis and assessment of the compliance of national standards with the requirements of ILO Convention No. 168, which has not yet been ratified in Ukraine, are proposed. The scientifically grounded recommendations on the adaptation of national norms in the field of social protection of the unemployed to international standards are presented. It is substantiated that the national standards in the sphere of social protection of the unemployed are more in line with and take into account the main provisions of Convention No. 168, and Ukraine can consider ratifying it. However, in order to meet international requirements regarding the minimum unemployment benefit and its

народных требований относительно минимального размера пособия по безработице и его адекватности для обеспечения здоровых и достаточных условий жизни необходимы внесения изменений в национальное законодательство. Практическая ценность исследования заключается в возможности их использования при усовершенствовании системы социальной защиты безработных граждан, гармонизации национальных и международных норм в условиях евроинтеграции.

**Ключевые слова:** социальная защита безработных, национальные нормы, международные стандарты, пособие по безработице, ратификация Конвенции МОТ № 168, адаптация и гармонизация национальных норм.

**Табл.: 2. Библ.: 14.**

**Поляк Наталья Олеговна** – кандидат экономических наук, заведующий отделом социального прогноза, Научно-исследовательский институт труда и занятости населения Министерства социальной политики Украины и Национальной академии наук Украины (ул. Ивана Франко, 15б, Киев, 01030, Украина)

**E-mail:** poliak\_n@ukr.net

**Тарасюк Елена Петровна** – научный сотрудник, отдел социального прогноза, Научно-исследовательский институт труда и занятости населения Министерства социальной политики Украины и Национальной академии наук Украины (ул. Ивана Франко, 15б, Киев, 01030, Украина)

**E-mail:** t\_op@ukr.net

**Постановка проблеми.** Система соціального захисту у випадку безробіття спрямована на підтримку та захист прав економічно активного населення. Ефективна політика соціального захисту безробітних сприяє підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці, зниженню рівня безробіття, а також подоланню та упередженню бідності шляхом заміщення рівня втраченого доходу у період незайнятості.

Складні економічні явища та процеси, які відбувалися останніми роками в Україні, негативно вплинули на ринок праці, а також систему соціального захисту безробітних, яка виявилася слабкою та неспроможною адекватно реагувати на зростання навантаження, пов'язаного зі збільшенням числа безробітних, які потребують соціальної підтримки та захисту. Таким чином, сьогодні ця система потребує удосконалення в частині методології формування та ефективного забезпечення соціальних норм і нормативів. Водночас інтеграція України у світовий економічний простір вимагає гармонізації національних економік і законодавства відповідно до міжнародних інструментів і стандартів. У зв'язку з цим наукового та прикладного опрацювання потребує питання визначення відповідності й адаптації національних норм у сфері соціального захисту безробітних до міжнародних вимог.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання соціального захисту безробітних, у тому числі страхування на випадок безробіття, досліджувалося у працях таких вітчизняних учених, як: І. Гнібіденко, Е. Лібанова, Ю. Маршавін, В. Мандибура, О. Палій, В. Скуратівський та ін. Серед останніх досліджень зарубіжних авторів, що присвячені міжнародному досвіду з питань розвитку та регулювання системи соціального захисту безробітних, слід виділити праці Центру європейських досліджень полі-

adequacy for ensuring healthy and sufficient living conditions, it is necessary to introduce changes in the national legislation. The practical value of the research lies in the possibility of using them in improving the system of social protection of the unemployed, harmonizing national and international norms under conditions of European integration.

**Keywords:** social protection of the unemployed, national norms, international standards, unemployment benefits, ratification of ILO Convention No. 168, adaptation and harmonization of national regulations.

**Tbl.: 2. Bibl.: 14.**

**Poliak Natalia O.** – Candidate of Sciences (Economics), Head of Department of Social Forecasting, The Scientific Research Institute of Labour and Employment of the Ministry of Social Policy of Ukraine and National Academy of Sciences of Ukraine (15b Ivana Franka Str., Kyiv, 01030, Ukraine)

**E-mail:** poliak\_n@ukr.net

**Tarasjuk Olena P.** – Research Associate, Department of Social Forecasting, The Scientific Research Institute of Labour and Employment of the Ministry of Social Policy of Ukraine and National Academy of Sciences of Ukraine (15b Ivana Franka Str., Kyiv, 01030, Ukraine)

**E-mail:** t\_op@ukr.net

тики, зокрема: «Європейська система виплат по безробіттю: обґрунтування та виклики майбутнього» (M. Beblavý, G. Marconi, I. Maselli) [1]; «Дизайн європейської системи виплат по безробіттю» (M. Beblavý, K. Lenaerts, I. Maselli) [2]; «Страхування на випадок безробіття в Америці: модель для Європи?» (K. Lenaerts, F. Paquier, S. Simonetta) [3]. А також заслуговують на увагу праці Європейської комісії, зокрема: «Історія та дебати в Європі щодо європейської системи виплат по безробіттю» (R. Strauss) [4] та «Інституційна моральна небезпека у багаторівневому регулюванні безробіття і соціальних допомог та їх активація: підсумок тематичних досліджень за вісьмома країнами» (F. Vandebroucke, Ch. Luijges) [5].

Водночас питання щодо оцінювання відповідності національних норм у сфері соціального захисту безробітних вимогам міжнародних стандартів є недостатньо висвітленим.

Метою статті є обґрунтування можливостей впровадження в Україні міжнародних стандартів у сфері соціального захисту безробітних і розроблення рекомендацій щодо відповідності та адаптації вітчизняних норм у цій сфері міжнародним вимогам<sup>1</sup>.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Основними міжнародними інструментами, які встановлюють базові стандарти у сфері соціального захисту безробітних, є: Конвенція МОП № 2 про безробіття, 1919 р. (ратифікована Україною від 04.02.1994 р.); Конвенція МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення, 1952 р. (ратифікована Україною від 16.03.2016 р.); Європейський кодекс соціального забезпечення Ради Європи, 1964 р. (дата підписання Україною 10.11.2016 р.); Конвен-

<sup>1</sup> із використанням результатів наукового дослідження, проведеного за участю авторів цієї статті [6]

ція МОП № 168 про сприяння зайнятості та захист від безробіття, 1988 р. (розглядається питання про її ратифікацію<sup>2</sup>).

Відповідно до положень Конвенції МОП № 2 про безробіття (1919 р.) визначено ряд пропозицій стосовно запобігання безробіттю та заходів проти його наслідків. Зокрема, виконання норм Конвенції МОП № 2 передбачає:

- звітування перед Міжнародним бюро праці (не рідше, ніж кожні три місяці) щодо статистики по безробіттю, а також заходів, котрі країна проводить або має намір провести для боротьби проти безробіття;
- необхідність встановлення системи безплатних державних бюро зайнятості під контролем центрального органу;
- гарантування захисту зайнятих громадян однієї з країн – членів МОП, які працюють на території іншого члена МОП, через систему страхування на випадок безробіття та одержання страхової допомоги в тому самому розмірі, що й зайняті громадяни країни проживання [8].

Слід зауважити, що вищезазначені норми щодо заходів запобігання безробіттю, визначені у Конвенції МОП № 2 (ратифікована Україною у 1994 р.), виконуються за національним законодавством.

Конвенція МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення, (ратифікована Україною у 2016 р.), так само як і Європейський кодекс соціального забезпечення (підписаний Україною у 2016 р.) Ради Європи, встановлюють мінімальні стандарти за 9 видами соціального забезпечення, одним із яких є допомога по безробіттю, у розрізі таких ключових параметрів: охоплюваний випадок; класи захищених осіб; тип допомоги; рівень забезпечення допомоги; умови набуття права на допомогу (страховий період) і тривалість надання допомоги [9; 10].

Згідно з положеннями Конвенції МОП № 102 та Європейського кодексу соціального забезпечення допомога по безробіттю надається як періодична виплата у разі припинення заробітку внаслідок неможливості захищеної особи, яка здатна та готова працювати, отримати належну роботу (або підхоже заняття).

Конвенція МОП № 168 про сприяння зайнятості та захист від безробіття (ще не ратифікована Україною) встановлює вищі стандарти щодо надання допомоги по безробіттю, ніж передбачені у Конвенції МОП № 102, та містить розширені положення щодо сприяння зайнятості та захисту від безробіття, які мають забезпечуватися відповідними заходами країни, що її ратифікує. Порівняння ключових умов надання допомоги по безробіттю за Конвенціями МОП № 102 та № 168 наведено нижче у табл. 1.

Таблиця 1

Умови надання допомоги по безробіттю відповідно до Конвенцій МОП № 102 та № 168<sup>3</sup>

Параметри	Конвенція МОП № 102	Конвенція МОП № 168
1	2	3
Захищені особи	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ категорії громадян, що працюють за наймом, але <b>не менше ніж 50 %</b> від загального числа <b>найманих працівників</b>; або</li> <li>▪ <b>усі жителі</b>, кошти яких за час охоплюваного випадку не перевищують встановлюваних меж</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ приписувані категорії працівників, які становлять <b>не менш як 85 % усіх працівників</b>, разом з державними службовцями та учнями на виробництві</li> </ul>
Рівень забезпечення допомоги	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ коли забезпеченням охоплено категорії громадян, що працюють за наймом:</li> <li>▪ якщо допомога прив'язана до рівня доходів – <b>не менше 45 % попереднього заробітку</b>; максимальні межі такого заробітку мають дорівнювати зарплаті кваліфікованого робітника (чоловіка);</li> <li>▪ якщо допомога визначається як фіксована ставка – не менше <b>45 % заробітку некваліфікованого робітника</b> (чоловіка)</li> <li>▪ коли забезпеченням охоплено всіх жителів, кошти яких за час охоплюваного випадку не перевищують визначених меж (прим. авторів – якщо доходи нижче межі бідності), – <b>не менше 45% заробітку некваліфікованого робітника</b> (чоловіка);</li> <li>▪ якщо розмір допомоги визначається згідно зі шкалою компетентним органом влади – <b>сума допомоги має бути достатньою для підтримання здоров'я та належного матеріального становища родини</b> отримувача</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ якщо допомога нараховується на основі страхових внесків – <b>не менш 50 % попереднього заробітку</b>, причому допускається призначити максимум за сумою допомоги або за сумою заробітку, що підлягає врахуванню, який може бути пов'язаний, наприклад, із <b>зарплатою кваліфікованого робітника</b> або з середньою зарплатою працівників цього району;</li> <li>▪ якщо допомога має за основу не внески чи попередні заробітки – <b>50 % від встановленої законом мінімальної заробітної плати чи від заробітної плати звичайного чорнороба</b> (прим. авторів – некваліфікованого робітника), або розмір її повинен забезпечувати мінімум, потрібний для покриття витрат на основні життєві потреби, залежно від того, що більше</li> </ul>

<sup>2</sup> відповідно до Плану заходів Уряду щодо виконання Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015–2019 рр. [7]

<sup>3</sup> наведено базові умови надання допомоги без урахування можливих тимчасових вилучень зі сфери захисту або доповнень, які можуть бути вказані у заяві при ратифікації

Закінчення табл. 1

1	2	3
Період очікування та тривалість надання допомоги	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ допомога може не надаватися протягом періоду чекання, <b>тривалість якого становить перші 7 днів</b> кожного випадку тимчасової втрати заробітку;</li> <li>▪ допомога може бути обмежена:</li> <li>- коли захисту підлягають категорії працюючих, – <b>13 тижнями в рамках 12-місячного періоду</b>; або</li> <li>- коли захисту підлягають всі жителі, кошти яких під час охоплюваного ризику не перевищують встановлених меж, – <b>26 тижнями в рамках 12-місячного періоду</b></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ виплата допомоги у разі повного безробіття настає тільки після закінчення періоду чекання, то такий період не <b>повинен перевищувати 7 днів</b>;</li> <li>▪ допомога може бути обмежена:</li> <li>- <b>26 тижнями</b> в кожному періоді безробіття або <b>39 тижнями протягом</b> будь-якого періоду тривалістю 24 місяці</li> </ul>

Джерело: сформовано авторами на основі положень Конвенцій МОП № 102 № 168 [9; 11]

Конвенція МОП № 168 акцентує свою увагу на необхідності координації системи захисту від безробіття і політики держави в галузі зайнятості. Для цього держава «прагне забезпечити, щоб її система захисту від безробіття, зокрема методи надання допомоги по безробіттю, сприяли створенню повної, продуктивної і вільно вибраної зайнятості й справляли б такий вплив, щоб роботодавці були зацікавлені пропонувати працівникам продуктивну зайнятість, а працівники – шукати таку зайнятість» (ст. 2). Крім того, Конвенція МОП № 168 зобов'язує держави здійснювати програми сприяння працевлаштуванню, починаючи із створення робочих місць і допомоги в питаннях зайнятості для певних категорій осіб, а потім поступово розширювати

охоплення таких програм для більшої кількості категорій (ст. 8) [11].

Також Конвенція МОП № 168 містить додаткові вимоги та пропонує пристосовувати національні умови щодо захисту від безробіття до особливостей праці сезонних працівників і тих, які працюють неповний робочий час, що не охоплено Конвенціями МОП № 2 та № 102.

Таким чином, з'ясування змісту загальних принципів положень міжнародних угод щодо захисту безробітних, ратифікованих Україною та до яких наша держава збирається приєднатися, зокрема до Конвенції МОП № 168, дозволяє зробити висновок про їх загальну спрямованість на забезпечення права людини на працю, свободу

Таблиця 2

**Результати оцінювання відповідності національних норм у сфері соціального захисту безробітних вимогам Конвенції МОП № 168**

Основні параметри	Національні норми	Оцінка відповідності Конвенції МОП № 168
1	2	3
Обставина надання	Втрата заробітку внаслідок втрати роботи з незалежних обставин захищеними особами, які зареєстровані в установленому порядку як безробітні, готові та здатні приступити до підходящої роботи і дійсно шукають роботу	Повністю відповідає
Класи захищених осіб	100 % осіб, застрахованих у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування	Повністю відповідає
Тип допомоги	Періодична грошова виплата	Повністю відповідає
Необхідний період сплати внесків	6 місяців (протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної)	Повністю відповідає
Тривалість виплати	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Не більше 360 календарних днів протягом двох років.</li> <li>▪ Максимальне обмеження – до 180 днів.</li> <li>▪ Сума допомоги зменшується пропорційно тривалості безробіття: <ul style="list-style-type: none"> <li>- перші 90 кал. днів – 100 %,</li> <li>- наступні 90 кал. днів – 80 %,</li> <li>- у подальшому – 70 % початкового розміру допомоги</li> </ul> </li> </ul>	Повністю відповідає
Розміри допомоги (рівень забезпечення)	Ставка заміщення попереднього заробітку – від 50 % (до 2 років страхового стажу) до 70 % (понад 10 років страхового стажу)	Повністю відповідає
	Мінімальна допомога для застрахованих осіб (страховий стаж більше 6 міс.) – 1 280 грн	Не відповідає

1	2	3
	Мінімальна допомога для незастрахованих осіб (зі стажем менше 6 місяців) або звільнених із останнього місця роботи за порушення трудової дисципліни, для внутрішньо переміщених осіб, молоді та ін. – 544 грн <sup>4</sup>	Не відповідає
	Максимальна допомога дорівнює 4 прожитковим мінімумам для працездатних осіб	Не відповідає

Джерело: сформовано з урахуванням положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Постанови Правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття «Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю» від 19.01.2017 № 132 [12; 13]

Примітки:

<sup>4</sup> Для порівняння: прожитковий мінімум для працездатних осіб на 01.01.2017 р. – 1600 грн.

праці, захист від дискримінації під час працевлаштування, обов'язки держави щодо організації працевлаштування безробітних, їх професійної орієнтації та професійної підготовки.

До основних нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері соціального захисту безробітних, слід віднести Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Закони України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про зайнятість населення», а також міжнародні договори України, згоду на виконання яких надано Верховною Радою України, тощо.

За результатами проведеного порівняльного аналізу норм законодавства України у сфері соціального захисту безробітних з нормами Конвенції МОП № 168 здійснено оцінювання відповідності зазначених національних норм вимогам цієї Конвенції (табл. 2).

За результатами вищезазначеного проведеного порівняльного аналізу та оцінювання виявлено, що загалом більшість вимог Конвенції № 168 повністю відображені у чинному національному законодавстві, яке спрямовано на соціальний захист працівників у випадку безробіття та передбачає ряд заходів стосовно забезпечення їх допомогою по безробіттю та сприяння зайнятості. Проте окремі вимоги Конвенції МОП № 168 законодавство України враховує частково, а отже, потребує внесення змін.

Таким чином, національні законодавчі норми щодо надання допомоги по безробіттю в Україні відповідають і враховують вимоги Конвенції МОП № 168 за обставиною та типом надання допомоги (ст. 10, 13), категоріями захищених осіб (ст. 11), необхідним періодом сплати внесків і тривалістю надання допомоги (ст. 17 п. 1 та ст. 19). Частково врахованими у національному законодавстві є положення Конвенції № 168 щодо мінімального та максимального рівня забезпечення допомоги (ст. 15 п. 1), а також положення, які стосуються: вимог запобігання зниженню стимулів до роботи під час відшкодування безробітним втраченого доходу (ст. 14), пристосування страхового періоду до особливостей праці сезонних працівників (ст. 17 п. 2) та процедури оскарження особи, яка претендує на допомогу (ст. 27 п. 1 і п. 2). Не врахованими, на нашу думку, є положення ст. 16 Конвенції МОП № 168, яка визначає вимоги щодо адекватності допомоги по безробіттю для забезпечення здорових і достатніх умов життя.

Слід зауважити, що внесення змін до національного законодавства для виконання умов Конвенції МОП № 168 не потребує додаткових фінансових коштів за ст. 14, 17 п. 2, 27 п. 1 і п. 2. Проте внесення змін до національного законодавства для виконання умов Конвенції МОП № 168 щодо розміру допомоги по безробіттю (ст. 15 п. 1) та адекватності допомоги по безробіттю (ст. 16) потребуватиме перегляду вітчизняних норм щодо забезпечення здорових і достатніх умов життя на мінімальному рівні. Адже відповідно до ст. 25 Загальної декларації прав людини сучасна правова держава повинна гарантувати право на такий рівень життя, який враховує забезпечення людей їжею, житлом, медичним обслуговуванням для підтримання здоров'я, власного добробуту та добробуту сім'ї, і право на соціальне забезпечення у разі безробіття, хвороби, інвалідності, старості та інших випадків втрати засобів до існування за незалежних від людини обставин [14]. Отже, підвищення розмірів допомоги по безробіттю пов'язане із додатковими фінансовими ресурсами за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, які наразі, в умовах фінансово-економічної кризи, є обмеженими, але, вважаємо, це питання часу.

**Висновки та пропозиції.** На основі проведеного порівняльного аналізу національних норм у сфері соціального захисту безробітних із нормами Конвенції МОП № 168 та оцінювання їх відповідності для виконання вимог цієї Конвенції та її подальшої ратифікації нами запропоновано:

1. Доповнити національне законодавство (ст. 2 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття») положеннями щодо запобігання зниженню стимулів до здобуття роботи чи створення зайнятості під час виплати допомоги по безробіттю (на виконання умов ст. 14 Конвенції МОП № 168).
2. Переглянути підходи до встановлення максимального розміру допомоги по безробіттю (п. 5 ст. 23 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»), що рекомендовано визначати виходячи із розміру заробітної плати кваліфікованого працівника або середньої зарплати працівників регіону (на виконання умов ст. 15 п. 1а Конвенції № 168).
3. Переглянути підходи до встановлення мінімаль-

- них розмірів допомоги по безробіттю:
- для осіб, зазначених у частині другій ст. 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», рекомендовано встановити на рівні 50 % від встановленої законом мінімальної заробітної плати або її розмір (допомоги) повинен забезпечувати мінімум, потрібний для покриття витрат на основні життєві потреби, залежно від того, що більше (на виконання умов ст. 15 п. 1b) Конвенції №168;
  - розміри допомоги по безробіттю (у т.ч. надавана після закінчення початкового періоду та мінімальна) повинні забезпечувати здорові та достатні умови життя, що відповідають національним нормам (на виконання умов ст. 16 Конвенції № 168).
4. Розробити окремі норми щодо врегулювання права на допомогу по безробіттю для сезонних працівників. Зокрема, визначити умови щодо пристосування страхового періоду, який дає право на одержання допомоги по безробіттю, періоду очікування на допомогу, тривалості виплати до особливостей праці сезонних працівників (на виконання ст. 17 п. 2, ст. 18 п. 3, 19 п. 6 Конвенції № 168).
5. Закріпити у національному законодавстві (ст. 13 Закону України «Про зайнятість населення» та ст. 15 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття») право на оскарження особи, яка претендує на допомогу, якщо в її одержанні відмовлено, її виплату тимчасово або зовсім припинено чи розмір допомоги скорочено, або якщо оскаржується її розмір (на виконання умов ст. 27 п. 1 Конвенції № 168).

У подальшому при дослідженні питання впровадження міжнародних стандартів у сфері соціального захисту безробітних варто зазначити, що в Україні потрібно інтенсивніше проводити роботу щодо введення загально-визнаних міжнародних стандартів у цій сфері. Для вироблення належних методів імплементації цей процес потребує якісного та глибинного аналізу із залученням консультацій міжнародних фахівців і практиків як економістів, так і юристів з питань соціального захисту та соціального забезпечення безробітних.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Beblavý M., Marconi G., Maselli I. A European Unemployment Benefits Scheme: The rationale and the challenges ahead. CEPS Special Report No. 19, CEPS, Brussels, 2015.
2. Beblavý M., Lenaerts K., Maselli I. Design of a European Unemployment Benefit Scheme. CEPS Research report 'Thinking ahead for Europe', 2017. URL: <https://www.ceps.eu/publications/design-european-unemployment-benefit-scheme>
3. Lenaerts K., Paquier F., Simonetta S. Unemployment Insurance in America: A model for Europe? CEPS Policy Insight No. 2017-23/June 2017. URL: <https://www.ceps.eu/publications/unemployment-insurance-america-model-europe>
4. Strauss R. The history and debate in Europe on a European

Unemployment Benefits Scheme. European Commission: Working paper, Brussels, 2016.

5. Vandenbroucke F., Luigjes Ch. Institutional Moral Hazard in the Multi-tiered Regulation of Unemployment and Social Assistance Benefits and Activation: A summary of eight country case studies. European Commission: Working paper, Brussels, 2016.

6. Розроблення та наукове обґрунтування рекомендацій щодо адаптації норм українського законодавства у сфері соціального захисту безробітних до міжнародних соціальних норм та їх упровадження в українську практику: звіт про НДР/наук. кер. Н. О. Поляк. Київ: НДІПЗН Мінсоцполітики та НАН України, 2016. 97 с.

7. Про затвердження плану заходів щодо забезпечення виконання положень Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015–2019 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 № 450-р // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/450-2015-p>.

8. Конвенція МОП № 2 про безробіття (1919 р.): Міжнародний документ від 29.10.1919 № 2 (дата ратифікації: 04.02.94) // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993\\_143](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_143)

9. Конвенція МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення: Міжнародний документ від 28.02.1952 (ратифікації від 16.03.2016) // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: [http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/993\\_011](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/993_011)

10. Європейський кодекс соціального забезпечення: Міжнародний документ від 16.04.1964 № ETS N 48 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994\\_329](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_329)

11. Конвенція про сприяння зайнятості та захист від безробіття №168: Міжнародний документ від 21.06.1988 № 168 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993\\_182](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_182)

12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 № 1533-III (редакція від 01.08.2016) // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

13. Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю: Постанова Правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття від 19.01.2017 № 132 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0166-17>

14. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015)

## REFERENCES

Beblavy M., Marconi G., Maselli I. «A European Unemployment Benefits Scheme: The rationale and the challenges ahead». CEPS Special Report No. 19, CEPS, Brussels, 2015.

Beblavy, M., Lenaerts, K., and Maselli, I. «Design of a European Unemployment Benefit Scheme» CEPS Research report «Thinking ahead for Europe», 2017. <https://www.ceps.eu/publications/design-european-unemployment-benefit-scheme>

Lenaerts, K., Paquier, F., and Simonetta, S. «Unemployment Insurance in America: A model for Europe?» CEPS Policy Insight No. 2017-23/June 2017. <https://www.ceps.eu/publications/unemploy->

ment-insurance-america-model-europe

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/450-2015-p>

[Legal Act] (1919). [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993\\_143](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_143)

[Legal Act] (1952). [http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/993\\_011](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/993_011)

[Legal Act] (1964). [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994\\_329](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_329)

[Legal Act] (1988). [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993\\_182](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_182)

[Legal Act of Ukraine] (2000). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

[Legal Act of Ukraine] (2017). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0166-17>

[Legal Act] (1948). [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015)

*Rozroblennia ta naukove obgruntuvannia rekomendatsii shchodo adaptatsii norm ukrainskoho zakonodavstva u sferi sotsialnoho zakhystu bezrobotnykh do mizhnarodnykh sotsialnykh norm ta*

*yikh uprovadzhennia v ukrainsku praktyku: zvit pro NDR* [Development and scientific substantiation of recommendations on adaptation of the norms of Ukrainian legislation in the field of social protection of the unemployed to international social norms and their introduction into Ukrainian practice: GDR report]. Kyiv: NDIPZN Minsots polityky ta NAN Ukrainy, 2016.

Strauss R. «The history and debate in Europe on a European Unemployment Benefits Scheme». European Commission: Working paper, Brussels, 2016.

Vandenbroucke F., Luigjes Ch. «Institutional Moral Hazard in the Multi-tiered Regulation of Unemployment and Social Assistance Benefits and Activation: A summary of eight country case studies». European Commission: Working paper, Brussels, 2016.